

جهانی‌شدن و بومی‌ماندن در برنامه‌ی درسی: رویکردهایی متعارض یا مکمل

مرتضی کرمی*

چکیده

دغدغه‌های فراوانی در خصوص اثرات مثبت و منفی جهانی‌شدن و تأثیر آن بر توسعه‌ی ملی و بومی وجود دارد. شاید یکی از اساسی‌ترین این دغدغه‌ها این است که آیا حرکت به سمت جهانی‌شدن به معنی دور شدن از جنبه‌های بومی و محلی می‌باشد؟ به عبارتی آیا جهانی‌شدن و بومی‌ماندن رویکردهایی متعارض هستند؟ پاسخ‌گویی به این سؤال اساسی محور اصلی مقاله حاضر می‌باشد. از یک منظر می‌توان به جهانی‌شدن و بومی‌ماندن به منزله دو سربیک پیوستار نگریست در این حالت هرچه در برنامه‌ی درسی به سمت هریک از این دو گرایش پیدا کنیم لزوماً به همان میزان از رویکرد دیگر دور می‌شویم؛ اما شاید منظر واقع بینانه تر و منطقی تر این باشد که بجای ترسیم جهانی‌شدن و بومی‌ماندن بر روی یک پیوستار، آن‌ها به صورت محورهای یک نمودار که دارای دو محور Y و X می‌باشد در نظر گرفت در چنین حالتی این دو رویکرد به جای این که متعارض باشند مکمل یکدیگرند. به عبارتی در این وضعیت حرکت به سمت یک رویکرد به منزله دوری جستن از رویکرد دیگر نمی‌باشد و ارزش افزوده‌ای که از تعامل این دو ایجاد می‌شود می‌تواند ثمرات ارزنده‌ای را به ارمغان آورد. از ترکیبات مختلف این دو رویکرد پنج سناریو اصلی برای برنامه‌ی درسی به وجود می‌آید که عبارتند از: برنامه‌ی درسی ایزوله، برنامه‌ی درسی کاملاً جهانی شده، برنامه‌ی درسی کاملاً بومی شده، برنامه‌ی درسی در سطح عالی جهانی و بومی شده (آرمانی)، برنامه‌ی درسی در سطح متوسطه جهانی و بومی شده (معتدل) که در مقاله حاضر به تشریح آن‌ها پرداخته خواهد شد. پرسش دیگری که با توجه به مطالب فوق به دنبال پاسخ‌گویی به آن هستیم این است که وضعیت موجود برنامه‌ی درسی کدام سناریو می‌باشد و وضعیت مطلوب کجاست که از فاصله بین این دو وضعیت می‌توان به‌عنوان شکاف استراتژیک برنامه‌ی درسی نام برد.

واژه‌های کلیدی: جهانی‌شدن، بومی‌ماندن، برنامه‌ی درسی.

۱- مفهوم‌شناسی

۱-۱) جهانی‌شدن:

مفهوم جهانی‌شدن مفهومی است که به تازگی کاربرد فراوانی را در عرصه‌های

* استادیار دانشگاه مازندران

مختلف اجتماع یافته است؛ ولی هیچ‌یک از اندیشمندان تا کنون نتوانسته‌اند تعریف جامعی از آن ارایه دهند؛ زیرا این پدیده به حد تکامل ن‌هایی خود نرسیده و هم‌چنان دستخوش تحول است و هر روز وجه تازه‌ای از ابعاد گوناگون آن مشخص و نمایان شده است. صاحب‌نظران مختلف تعاریف متفاوتی از جهانی شدن ارایه نموده‌اند. که در ذیل به نمونه‌ای از آن‌ها اشاره می‌شود.

مارتین آلبرو جهانی شدن را به فرآیندهایی که بر اساس آن تمام مردم جهان در یک جامعه واحد و فراگیر جهانی بهم می‌پیوندند تعریف می‌کند. از دیدگاه مارتین البرو، جهانی شدن فرایند یکپارچگی مردم جهان در یک جامعه واحد است به نحوی که حوادث و اتفاقات در نواحی دوردست سبب شکل‌گیری رخدادهای محلی می‌شوند. جهانی شدن سبب گسترش پیوندها و ارتباطات متقابل فراتر از دولت‌ها می‌شود و از اهمیت مرزها و فاصله جغرافیایی می‌کاهد. (کوچری، ۱۹۹۹)

چنگ (۲۰۰۰) جهانی شدن را اینگونه تعریف می‌کند: انتقال، انطباق و توسعه ارزش‌ها، دانش، فناوری و هنجارهای رفتاری بین کشورها و جوامع در قسمت‌های مختلف دنیا. ویژگی‌های جهانی شدن عبارت است از رشد شبکه سازی جهانی (از قبیل اینترنت، ارتباطات الکترونیک و حمل و نقل) انتقال جهانی در حوزه‌های فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری پیمان‌ها و رقابت‌های بین‌المللی، مشارکت و تبادل بین‌المللی، دهکده‌ی جهانی، یکپارچگی بین فرهنگی و کاربرد استانداردها و الگوبرداری‌های بین‌المللی.

جیمز روزنا برای توضیح مفهوم جهانی شدن، آن را در مقابل بومی ماندن قرار داده است. به نظر وی جهانی شدن چیزی است متفاوت از آنچه با واژه‌های دیگری از قبیل جامعه جهانی، وابستگی متقابل، گرایش‌های تمرکزگرا، نظام جهانی، یکپارچگی جهانی، عمومیت یا جامعیت، بین‌المللی شدن و جهان گرایی به آن‌ها اشاره می‌شود.

روزنا از وضعیت حاضر توصیف جدیدی می‌دهد. به نظر وی نه هنوز فرایند جهانی شدن تمام شده است تا بگوییم همه چیز دز حال جهانی شدن است و نه بومی ماندن بر آن فائق آمده است تا بگوییم فرایند جهانی شدن متوقف شده است؛ بلکه این دو با یکدیگر رابطه‌ی دیالتیکی دارند. بنابر این روزنا اصطلاح جدیدی با عنوان واهمگرایی را

برای توصیف وضعیت جاری جهانی به کار می‌برد. وا همگرایی مرکب از دو کلمه واگرایی و همگرایی است. واگرایی مترادف بومی‌ماندن است، درحالی که همگرایی به جای واژه‌ی جهانی‌شدن به کار رفته است و وا همگرایی ترجمه‌ی شده که مرکب از دو کلمه‌ی واگرایی و همگرایی است.

به نظر روزنا در آینده نیز این دو در کنار هم خواهند بود. جهانی‌شدن و محلی‌کردن بایکدیگر هم زیستی خواهندداشت، درحالی که اولی فضای عمل دومی را تعیین خواهد نمود. (روزنا، ۱۳۷۸)

پس جهانی‌شدن فرایندی است که روابط اجتماعی را بسط می‌دهد. این امر در سه حوزه اقتصاد، فرهنگ و سیاست صادق است. از آن مهم‌تر این که جهانی‌شدن بستری جریان این روابط را از متن بومی به متن جهانی تغییر می‌دهد.

از یک چشم‌انداز مثبت و ابزاری، دلالت‌های جهانی‌شدن برای آموزش و پرورش شامل به حدّ اکثر رساندن ارتباط آموزش و پرورش با توسعه جهانی، کسب بهترین نوآوری‌ها، حمایت و منابع عقلانی از نقاط مختلف جهان برای یادگیری، تدریس و پژوهش می‌باشد. برخی از نمونه‌های جاری و شواهد رایج جهانی‌شدن در آموزش و پرورش یادگیری تحت وب؛ بکار بردن اینترنت در یادگیری و پژوهش؛ برنامه‌های بازدید جهانی؛ برنامه‌های تبادل بین‌المللی، همکاری بین‌المللی در یادگیری و تدریس در سطح فردی، کلاسی و گروهی؛ تعامل بین کشورها، جوامع، مؤسسات و افراد از طریق ویدئو کنفرانس می‌باشد. نمونه‌های زیادی از چنین نوآوری‌هایی را می‌توان در هنگ کنگ، اروپا، استرالیا و امریکایافت. هم‌چنین تهیّه محتوای برنامه‌ی درسی جدید در جهانی‌شدن فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری در آموزش و پرورش جدید لازم و مهم می‌باشد. (چنگ، ۲۰۰۴)

۱-۲) بومی‌ماندن:

دریک معنای عمومی بومی‌ماندن به انتقال، انطباق و توسعه ارزش‌ها، دانش، فناوری و هنجارهای رفتاری مرتبط از/به زمینه‌های محلی اشاره دارد. برخی از ویژگی‌ها و نمونه‌های بومی‌ماندن عبارتند از شبکه‌سازی محلی؛ انطباق نوآوری‌های فناوری، اقتصادی،

اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری بیرونی با جوامع محلی؛ تمرکززدایی تا سطح جامعه یا سایت؛ توسعه‌ی فرهنگ بومی، برآورده نمودن نیازها و انتظارات جامعه، حمایت جامعه از مشارکت محلی، مشارکت بین نهادی؛ مشروعیت ارتباط محلی؛ دغدغه برای ویژگی‌ها و نیازهای مبتنی بر جامعه و هنجارها و خصایص اجتماعی.

دلالت‌های بومی ماندن برای اصلاحات آموزشی به حدّ اکثر رساندن ارتباط آموزش و پرورش با توسعه محلی و کسب حمایت و منابع جامعه، همکاری محلی، مشارکت در یادگیری، تدریس و پژوهش می‌باشد. برخی از مثالها برای عمل بومی ماندن عبارتست از مشارکت جامعه در آموزش و پرورش، واگذاری آموزش و پرورش به بخش خصوصی، مشارکت نهادی - عمومی؛ تضمین پاسخ‌گویی نهادی؛ اجرای اقتدار نهادی؛ مدیریت مدرسه محور و برنامه‌ی درسی مبتنی بر جامعه. نمونه‌های بسیار زیادی از این موارد را نه تنها در کشورهای توسعه‌یافته از قبیل امریکا، انگلستان و کشورهای اروپایی؛ بلکه در بسیاری از کشورهای در حال توسعه در آسیا می‌توان یافت. تهیه محتوای برنامه‌ی درسی جدید مرتبط با بومی ماندن در جنبه‌های فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری جامعه توجه فزآینده‌ای را جلب نموده است.

جدول ۱ به صورت خلاصه ویژگی‌های جهانی شدن و بومی ماندن نشان می‌دهد.

جدول ۱) مقایسه جهانی شدن و بومی ماندن

دلت‌های آن برای آموزش و پرورش	مفاهیم و ویژگی‌ها	
<p>به حدّ اکثر رساندن ارتباط آموزش و پرورش با توسعه جهانی، کسب بهترین نوآوری‌ها، حمایت و منابع عقلانی از نقاط مختلف جهان برای یادگیری، تدریس و پژوهش. از قبیل:</p> <ul style="list-style-type: none"> • یادگیری تحت وب • برنامه‌های بازدید بین‌المللی • برنامه‌های تبادل بین‌المللی • یادگیری از اینترنت 	<p>انتقال، انطباق و توسعه ارزش‌ها، دانش، فناوری و هنجارهای رفتاری بین کشورها و جوامع در قسمتهای مختلف دنیا:</p> <ul style="list-style-type: none"> • شبکه‌سازی جهانی • جهانی شدن فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری • رشد جهانی اینترنت • پیمان‌ها و رقابت‌های بین‌المللی • مشارکت و تبادل بین‌المللی 	جهانی شدن

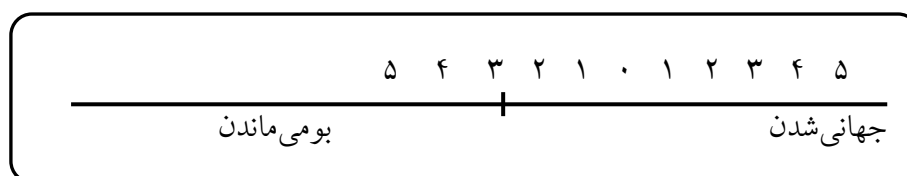
<ul style="list-style-type: none"> • همکاری بین‌المللی در یادگیری و تدریس در سطح فردی، کلاسی و گروهی • تعامل بین کشورها، جوامع، مؤسسات و افراد از طریق ویدئو کنفرانس • محتوا برنامه‌ی درسی در جهانی‌شدن فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری 	<ul style="list-style-type: none"> • دهکده جهانی • یکپارچگی بین فرهنگی • استانداردها و الگو برداری‌های بین‌المللی 	
<p>به حدّ اکثر رساندن ارتباط آموزش و پرورش با توسعه محلی و کسب حمایت و منابع جامعه، همکاری محلی، مشارکت در یادگیری، تدریس و پژوهش. از قبیل:</p> <ul style="list-style-type: none"> • مشارکت جامعه • مشارکت نهادی عمومی • مدیریت و پاسخ‌گویی مؤسسه محور/مدیریت مدرسه محور • مشارکت بین نهادی • برنامه‌ی درسی مرتبط با جامعه • محتوا برنامه‌ی درسی در بومی‌ماندن فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری 	<p>انتقال، انطباق و توسعه ارزش‌ها، دانش، فناوری و هنجارهای رفتاری مرتبط از/به زمینه‌های محلی:</p> <ul style="list-style-type: none"> • شبکه سازی محلی • بومی‌ماندن فناوری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و یادگیری • تمرکززدایی تا سطح جامعه • توسعه‌ی فرهنگ بومی • برآورده نمودن نیازها و انتظارات جامعه • مشارکت، همکاری و حمایت محلی • مشروعیت و ارتباط محلی • ویژگی‌ها و نیازهای مبتنی بر جامعه • هنجارها و خصایص اجتماعی 	بومی‌ماندن

۲- جهانی‌شدن و بومی‌ماندن: رویکردهایی متعارض یا مکمل؟

برخی بر این باورند که حرکت جوامع به سمت جهانی‌شدن موجب تضعیف هویت‌های ملی و تسلط هویت‌های دیگری و در نتیجه از خود باختگی فرهنگی می‌شود

به نحوی که تحمیل فرهنگ غرب از خودبیبگانگی فرهنگی، تشدید به هم ریختگی جوامع از نتایج این حرکت است. به عقیده آنان در صورت جهانی شدن بسیاری از معیارها و ارزش‌های سنتی کشورها دچار چالش خواهد شد و به واسطه‌ی گسترش وسایل ارتباط جمعی به خصوص رادیو و تلویزیون و اینترنت برخی از زبان‌های بومی و برخی از سنت‌های ریشه دار از بین خواهد رفت. مسأله نگران کننده، رشد تک فرهنگی جهانی است این روند باعث شده است که فرهنگ محلی و بومی کم رنگ شود. (امیری، ۱۳۷۸؛ چنگ، ۲۰۰، ۲۰۰۴؛ شین، ۲۰۰۲)

در واقع در این دیدگاه جهانی شدن و بومی ماندن به عنوان دو رویکرد متضاد و مخالف یکدیگر مطرح می‌باشد که هر چه جوامع به سمت یکی از این دو حرکت کنند ناچاراً از رویکرد دیگر دور می‌شوند. جهت به تصویر کشیدن این دیدگاه می‌توان جهانی شدن و بومی ماندن را روی یک خط مستقیم ترسیم نمود و آن‌ها را به مثابه دو سر این پیوستار در نظر گرفت که هنگامی یکی بالا می‌رود، دیگری پایین می‌آید.

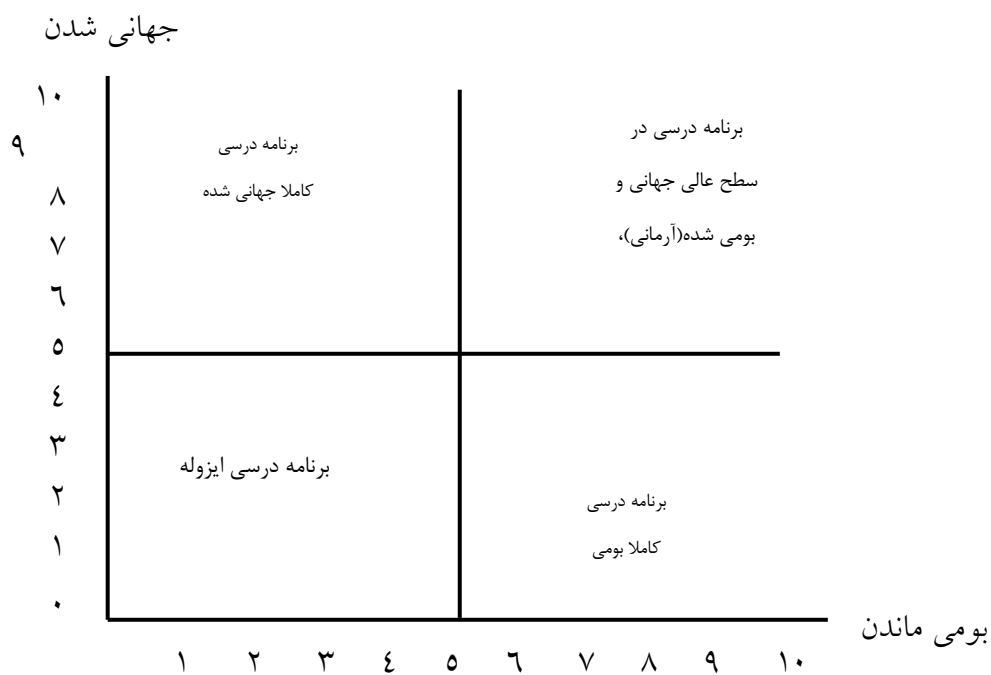

شکل ۱) جهانی شدن و بومی ماندن به عنوان رویکردهای متعارض

اما اگر این دو رویکرد به جای متضاد بودن، مکمل یکدیگرند دیده شوند آنگاه می‌توان نمودار ذیل را ترسیم نمود این رویکرد تلفیقی اجازه می‌دهد که جهانی شدن و بومی ماندن بدون کاهش دیگری در اوج باشند چیزی که مشکل رویکرد قبلی بود. در دیدگاه قبل حرکت به سمت یک رویکرد موجب دور شدن از رویکرد دیگری می‌شد و امکان این که از هر دو رویکرد در اوج استفاده شود نبود.

شکل ۲) جهانی‌شدن و بومی‌ماندن به‌عنوان رویکرهای مکمل چنگ (۲۰۰۴) در مقاله خود با عنوان «پرورش دانش بومی و توسعه انسانی در جهانی‌شدن آموزش و پرورش» به این موضوع اشاره داشته و از حالت‌های مختلف تعامل میان جهانی‌شدن و بومی‌ماندن در برنامه‌ی درسی چهار سناریو ارائه می‌کند که عبارتند از برنامه‌ی درسی ایزوله، برنامه‌ی درسی کاملاً جهانی شده، برنامه‌ی درسی کاملاً بومی شده، برنامه‌ی درسی در سطح عالی جهانی و بومی شده (آرمانی)، که در ذیل به تشریح هر یک از این حالت‌ها پرداخته می‌شود:

شکل ۳) چهار سناریو جهانی‌شدن و بومی‌ماندن در برنامه‌ی درسی (چنگ، ۲۰۰۴، ص ۱۶)

برنامه‌ی درسی در سطح عالی جهانی و بومی شده (آرمانی)^۱

این یک حالت ایده آل است که هم بر بومی‌ماندن و هم بر جهانی‌شدن در برنامه‌ی درسی تأکید می‌کند. در این حالت در برنامه‌ی درسی به بومی نمودن دانش و منابع جهانی و ارزشمند ساختن و مرتبط نمودن آن با زمینه‌های محلی و هم‌چنین جهانی‌سازی فرصت‌ها و تجارب آموزشی برای دانش‌آموزان و گسترش چشم‌انداز بین‌المللی آنان می‌پردازد.

بسیاری از کشورهای آسیایی از قبیل چین، ژاپن، تایلند و کره که تاریخ غنی با سنت‌های فرهنگی سودمندی را تجربه نموده‌اند، تلاش‌های زیادی را برای حفظ دارایی‌های فرهنگی و هویت محلی‌شان در رویارویی با چالش‌های جهانی‌شدن انجام داده‌اند.

فرایند پرورش دانش محلی باید ریشه‌اش در ارزش‌ها و سنت‌های محلی باشد؛ اما منابع مرتبط و مفید بیرونی را از نظام دانش جهانی برای رشد نظام دانش محلی کل از درون و از بیرون جذب کند. بنابر این پرورش دانش محلی در آموزش و پرورش جهانی شده به هویت محلی و ریشه‌های فرهنگی نیاز دارد و طراحی برنامه‌ی درسی باید مبتنی بر ارزش‌های بومی و دارایی‌های فرهنگی باشد؛ اما دانش و فناوری جهانی مناسب را برای حمایت از توسعه افراد و جامعه بومی و شهروند‌های بومی جذب کند. انتخاب دانش جهانی در آموزش عمدتاً بر نیازهای جامعه‌ی محلی و اولویت‌های فرهنگی و نه آنچه در جهان بیرونی هست، بستگی دارد.

برنامه‌ی درسی کاملاً بومی شده^۲

در این حالت دانش و تأثیر جهانی مغفول مانده؛ اما قویا بر ارتباط بومی و مشارکت جامعه در طراحی و اقدامات آموزشی تأکید دارد. ارزش‌های بومی، هویت فرهنگی، تجارب جامعه و دانش بومی‌بخش محوری برنامه‌ی درسی می‌باشند.

1) Highly Globalized and Localized Education
1) Totally Localized Curriculum

برنامه‌ی درسی کاملاً جهانی شده^۱

برای برخی از کشورهای بدون پیشینه فرهنگی غنی که دغدغه‌ای برای صیانت از ارزش‌های بومی و دارائیهای فرهنگی خود ندارند مهم‌ترین دغدغه سازگاری خود با محیط جهانی سریعاً در حال تغییر و بقای اقتصادی در رقابت جدی بین‌المللی می‌باشد. لذا آن‌ها به استفاده کامل از دانش جهانی با حدّ اقل الزامات و قید و بندهای بومی گرایش می‌یابند. بر این اساس این که آیا دانش‌اندوخته شده واقعاً بومی است و یا این که آیا ارزش‌های بومی می‌توانند محفوظ بماند به هیچ وجه دغدغه اصلی نمی‌باشد. این نظریه جامعه محلی را تشویق می‌کند تا به‌طور کامل با همه موارد جهانی انعطاف‌پذیر و آزاد باشند.

این حالت بر جهت‌گیری جهانی تأکید دارد و ارزش‌های بومی در اهداف آموزشی و برنامه‌ی درسی مورد غفلت قرار می‌گیرد. فعالیت‌های آموزشی عمدتاً جهانی محور می‌باشند. طراحی برنامه‌ی درسی بایستی در بر دارنده دامنه‌ی کاملی از چشم‌انداز و دانش جهانی باشد تا بتواند آموزش و پرورش را به‌طور کامل جهانی نموده تا از این طریق از دانش جهانی بیشترین بهره را برده و بتواند خود را با محیط در حال تغییر سازگار نماید. بنابراین رسیدن به چشم‌انداز بین‌المللی گسترده و استفاده از دانش جهانی در برنامه‌ی درسی بسیار مهم و حیاتی می‌باشد و نکات اصلی فرهنگی و ارزش‌های بومی می‌تواند در طراحی برنامه‌ی درسی و آموزش به حدّ اقل رسانده شود تا به دانش‌آموزان اجازه داده شود برای یادگیری جهانی به‌طور کامل آزاد باشند. پیامد آموزشی مورد انتظار پرورش فردی انعطاف‌پذیر و آزاد بدون هیچ گونه هویت بومی می‌باشد که می‌تواند به‌صورت جهانی و انعطاف‌پذیر فکر و عمل کند. در برخی از کشورها و مناطق آسیایی مدارس بین‌المللی برای سطح نخبگان تاسیس شده که غالباً این مدل را اتخاذ کرده‌اند.

نقطه‌ی قوت این نظریه این می‌باشد که در توسعه افراد و جوامع می‌توان از بهترین تجارب در اقصی نقاط دنیا بهره جست. محدودیت این نظریه بویژه در کشورهای از لحاظ فرهنگی غنی عبارتست از دست دادن ارزش‌های بومی و هویت فرهنگی که منجر به از بین رفتن جهت‌گیری مشترک و یکپارچگی اجتماعی می‌شود.

1)Totally Globalized Curriculum

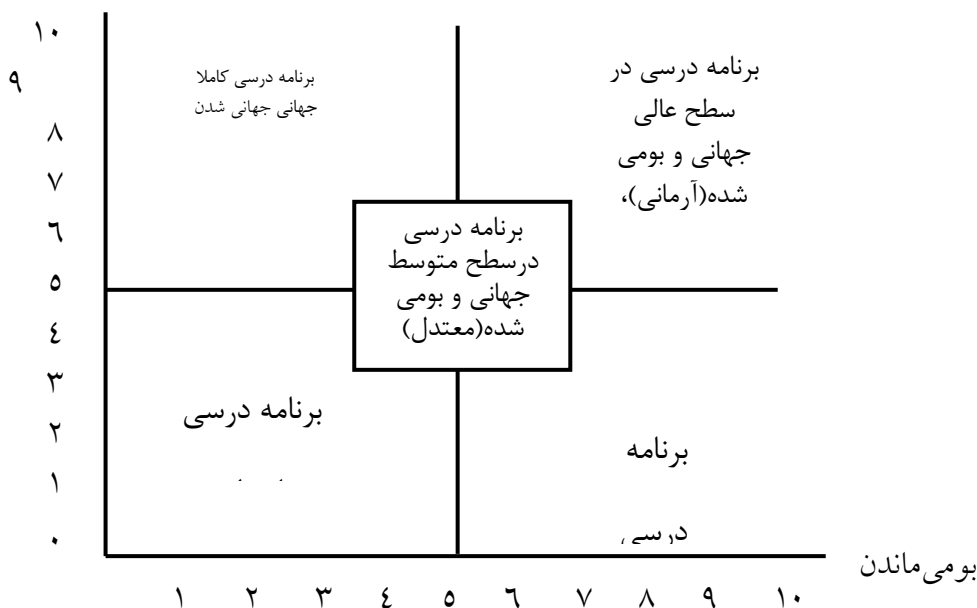
برنامه‌ی درسی ایزوله^۱

این حالت روش قدیمی آموزش و پرورش مکان محدود^۲ را نشان می‌دهد که از جامعه محلی و دنیای بیرونی جدا افتاده است. اهداف آموزشی، محتوای برنامه‌ی درسی و اقدامات تربیتی حفظ شده و برای سال‌های زیادی بدون تغییر باقی مانده است و ارتباط خیلی کمی با تجارب جدید جامعه، زندگی کاری واقعی و توسعه‌های بومی در حال تغییر دارد. در این حالت شکاف بزرگی بین برنامه‌ی درسی طراحی و ارایه شده و واقعیت‌های بومی و جهانی وجود دارد.

به زعم نگارنده سناریو اول (برنامه‌ی درسی در سطح عالی جهانی و بومی شده) آرمانی بوده و در عمل در بسیاری از کشورها تحقق پذیر نمی‌باشد لذا شاید بتوان از حالت تعدیل شده آن به عنوان سناریو پنجم نام برد. سناریوی که در آن به جهانی‌شدن و بومی‌ماندن در حد متوسط توجه شده است. می‌توان این سناریو را برنامه‌ی درسی در سطح متوسط جهانی و بومی شده یا معتدل نامید. این سناریو نسبت به سناریو اول واقع بینانه‌تر به نظر می‌رسد. شکل ۴ نشان‌دهنده‌ی جایگاه برنامه‌ی درسی معتدل در میان سایر سناریوهای برنامه‌ی درسی می‌باشد.

1) Totally Isolated Education

2) site-bounded

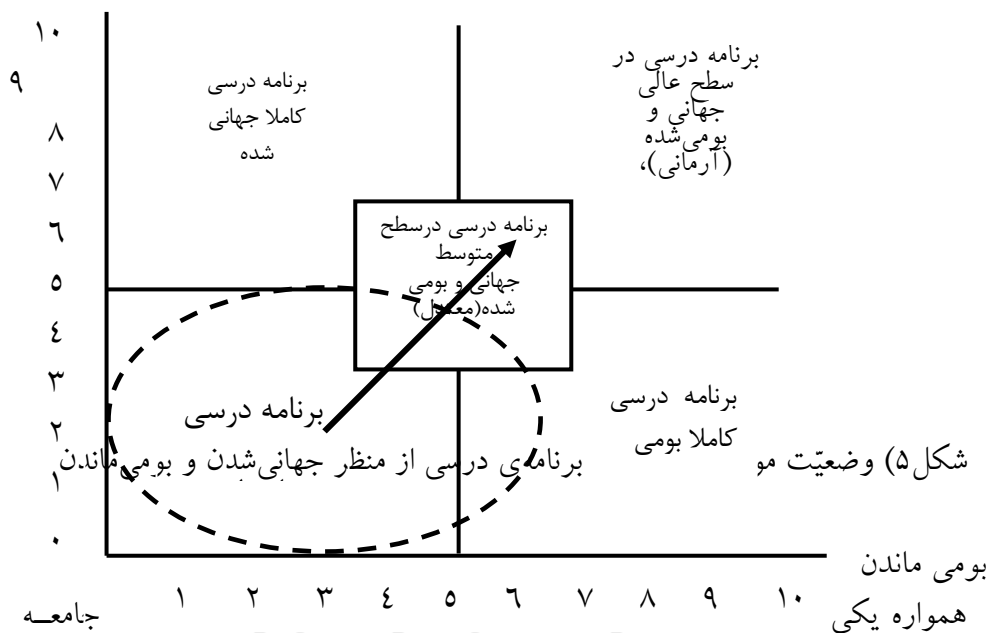
شکل ۴) برنامه‌ی درسی در سطح متوسط جهانی و بومی‌شده (معتدل)

۳) وضعیت موجود و مطلوب کدام سناریو می‌باشد؟

چنگ (۲۰۰۰) بیان می‌دارد که به‌طور سنتی روش اصلی آموزش و پرورش در بسیاری از کشورها عمدتاً سناریو برنامه‌ی درسی ایزوله و تاحدی برنامه‌ی درسی کاملاً بومی شده می‌باشد. نگاهی اجمالی به وضعیت برنامه‌ی درسی در کشور ما نیز بیانگر آن است که وضعیت موجود مشابه همین حالت می‌باشد. توسعه افراد و جامعه محلی غالباً از این روش سنتی آموزش و پرورش در مواجهه با چالش‌های عصر جدید جهانی‌شدن رنج می‌برد. اصلاحات آموزشی اخیر در قسمت‌های مختلف دنیا تلاش برای انتقال آموزش و پرورش از حالت ایزوله و کاملاً بومی شده به حالت برنامه‌ی درسی در سطح عالی جهانی و بومی‌شده (آرمانی) می‌باشد. (چنگ، ۲۰۰۴) به زعم نگارنده حرکت از وضعیت ایزوله به سمت سناریوی آرمانی تا حد زیادی بلند پروازانه و تحقق‌ناپذیر به نظر می‌رسد و چنانچه سناریوی پنجم را بپذیریم حرکت به سمت سناریوی معتدل واقع بینانه‌تر می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت وضعیت موجود برنامه‌ی درسی سناریوی ایزوله و

وضعیت مطلوب برنامه‌ی درسی تاحدی جهانی و بومی شده می‌باشد. شکل ۵ این وضعیت را نشان می‌دهد.

با توجه به این که بین وضعیت موجود و مطلوب فاصله زیادی است و از طرفی حرکت به سمت وضعیت مطلوب تغییرات اساسی در عناصر برنامه‌ی درسی از قبیل اهداف، محتوا، فرصت‌های یاددهی یادگیری و... را می‌طلبد می‌توان از این فاصله تحت عنوان شکاف استراتژیک برنامه‌ی درسی نام برد.

به سمت جهانی شدن حرکت نماید ارزش‌ها و فرهنگ بومی با مخاطره رو به رو می‌شود و در واقع بومی ماندن در فرهنگ، زبان، ارزش‌ها و... جایگاه خود را از دست می‌دهد. در این مقاله با بیان این که جهانی شدن و بومی ماندن به جای این که رویکردهایی متعارض باشند مکمل یکدیگرند پنج سناریو برای برنامه‌ی درسی مطرح گردید که عبارت بودند از: برنامه‌ی درسی ایزوله، برنامه‌ی درسی کاملاً جهانی شده، برنامه‌ی درسی کاملاً بومی شده، برنامه‌ی درسی در سطح عالی جهانی و بومی شده (آرمانی) و برنامه‌ی درسی در سطح متوسط جهانی و بومی شده (معتدل). نگاهی اجمالی به وضعیت موجود برنامه‌ی درسی نشانگر این است که از میان پنج سناریو فوق، برنامه‌ی درسی ایزوله و تاحدی نیز

برنامه‌ی درسی کاملاً بومی شده بر نظام برنامه‌ی درسی سیطره دارد؛ اما با توجه به تحولات شتابان عصر حاضر ادامه این وضعیت مطلوب نبوده و باید به سمت برنامه‌ی درسی معتدل حرکت نمود. قطعاً این تغییر وضعیت بازنگری اساسی در اهداف، محتوا و فرصت‌های یاددهی و یادگیری را می‌طلبد.

منابع و مآخذ

- امیری، مهدی (۱۳۷۹). ابعاد و پیامدهای جهانی‌شدن فرهنگ، کیهان فرهنگی، شماره‌ی ۱۵ - روز نا، جیمز (۱۳۷۸). مترجم احمد صادقی، پیچیدگیها و تناقض‌های جهانی‌شدن، فصل‌نامه‌ی سیاست خارج. شماره‌ی ۱۳. زمستان
- Cheng, Y. C.(2000). A CML-Triplization Paradigm for Reforming Education in the New Millennium. International. Journal of Educational Management. 14(4), 156-174
- Cheng, Y. C.(2002). Fostering Local Knowledge and Wisdom in Globalized Education: Multiple Theories. International Journal of Educational Management, Vol. 18, N. 1, pp 7-24
- Cheng, Y. C.(2004). Fostering Local Knowledge and Human Development in Globalization of Education: Multiple Theories. Presented at The 8 International Conference on «Globalization and Localization Enmeshed: Searching for a Balance in Education November 18-21 Bangkok, Thailand
- Kocherry. Th(1991). Globalization Needs A Deeper understanding, <http://www.pnews.org/art/global>.
- SHEN Sh. M and SODUSTA J(2002). Globalization, Localization and Individualization of Continuing Education in Hong Kong. Research Report Serial No. 006